

DOI 10.26886/2520-7474.1(55)2023.2

UDC: 378.14

**IMPLEMENTATION OF THE SIOP MODEL
DURING COMMUNICATIVE-ORIENTED TRAINING OF
FUTURE FOREIGN LANGUAGE TEACHERS**

Olha Demianenko, PhD in Pedagogy, Associate Professor

<https://orcid.org/0000-0002-8937-3676>

e-mail: olgademyanenko@gmail.com

V.O. Sukhomlynskyi Mykolaiv National University, Ukraine, Mykolaiv

Tetiana Moroz, PhD in Pedagogy, Associate Professor

<https://orcid.org/0000-0002-2839-0739>

e-mail: tatmoroz17@gmail.com

V.O. Sukhomlynskyi Mykolaiv National University, Ukraine, Mykolaiv

The article is devoted to the problem of the expediency of using communicative- oriented training of future foreign language teachers based on the SIOP model. It is emphasized that the use of the communicative method of education removes the language barrier and helps to form a developed, educated personality capable of using a foreign language as a means of establishing mutual understanding between representatives of different cultures. It can be stated that the SIOP model is a proven approach for sheltered instruction that helps English language learners develop oral language proficiency while building academic English literacy skills and subject area knowledge. It has been concluded that the using a communicative-oriented approach to foreign language learning for the future foreign language teachers brings the educational process as close as possible to the real speech situation, develops professional, communicative, sociolinguistic, sociocultural competencies of students.

Keywords: *professional training, intercultural professionally oriented communication, foreign language teaching, future foreign language teacher, communicative and professional competence, communicative orientation.*

Доктор філософії в галузі освіти, доцент, Дем'яненко О.Є.; доктор філософії в галузі освіти, доцент, Мороз Т.О. Застосування моделі SIOP під час комунікативно орієнтованого навчання майбутнього вчителя іноземних мов / Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського, Україна, Миколаїв.

У статті обґрунтовано доцільність використання комунікативно орієнтованого навчання майбутніх учителів іноземних мов із застосуванням моделі SIOP. Підкреслюється, що використання комунікативного методу навчання знімає мовний бар'єр і допомагає сформувати особистість розвинену, освічену, здатну використовувати іноземну мову як засіб встановлення взаєморозуміння між представниками різних культур. Зроблено висновок про необхідність застосування комунікативно орієнтованого підходу до навчання іноземної мови майбутнього вчителя іноземних мов, оскільки він максимально наближує навчальний процес до реальної мовленнєвої ситуації, розвиває професійні, комунікативні, соціолінгвістичні, соціокультурні компетенції студентів.

Ключові слова: *професійна підготовка, міжкультурне професійно-орієнтоване спілкування, викладання іноземної мови, майбутній учитель іноземних мов, комунікативно-професійна компетенція, комунікативна спрямованість.*

Вступ. Триває модернізація процесу викладання іноземних мов професійного спрямування у закладах вищої освіти, йде активний пошук шляхів його вдосконалення. Сучасні вимоги до підготовки фахівців

стимулюють викладачів до пошуку нових підходів до викладання іноземної мови професійного спрямування. Збільшені фахові вимоги до випускників і реалії життя ставлять перед викладачами завдання і надалі вивчати та впроваджувати в навчальну практику найбільш ефективні методики і технології, поєднувати традиційні та інноваційні методи у викладанні дисципліни. Професійна спрямованість має бути складовою навчання, адже вона враховує потреби майбутніх фахівців. Сфера іноземної мови спеціального вжитку складається з наступних взаємопов'язаних компонентів: знання мови, комунікативних вмінь та професійного змісту. Мета викладача полягає у поступовому збільшенні знань студентів з основ професії та розвитку комунікативних вмінь, притаманних професійній діяльності. Навчання має спиратися на специфічний зміст, пов'язаний з певною фаховою сферою. На сучасному етапі переваги надаються інтерактивним технологіям, які сприяють розвитку пізнавальної та творчої активності студентів, формуванню комунікативної, мовленнєвої та міжкультурної компетенцій у середовищі, близькому до професійної сфери діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз становлення, розвитку й активного використання комунікативно орієнтованого підходу до навчання іноземної мови висвітлюється у працях відомих учених: Н. Бориско, О. Вовк, С. Король, С. Крашен, Т. Олійник, Г. Піфо, Дж. Річардс, С. Савіньон, Б. Тарнопольський, Д. Філіпс та інших.

Вивченню моделі SIOP, яка об'єднує особливості ефективного навчання, інтегрує іноземну мову з навчанням професійної діяльності, а також враховує професійні потреби викладачів на різних етапах їхньої кар'єри присвятили свої дослідження: J. Echevarria, M. E. Vogt, and D. Short; R. L. Bertram; C. Portillo; J. L. Vidot; K. Livingston, and J. Robertson; V. Collinson, and Y. Ono.

Вивчення іноземної мови у закладах вищої освіти спрямовано на підготовку спеціалістів, які поряд з одержанням диплома фахівця, повинні мати професійно-комунікативні, мовленнєві та соціокультурні компетенції. В умовах динамічних змін інформаційно-технологічного суспільства кінцевою метою навчання іноземних мов у ЗВО є розвиток особистості вчителя, готового брати участь в іншомовному міжкультурному спілкуванні та здатного навчити цьому своїх учнів. Реалізація комунікативного підходу до навчання іноземних мов студентів визначає побудову курсу загалом та орієнтацію на формування навичок професійного спілкування іноземною мовою. Комунікативна компетенція вважається сформованою, якщо «майбутній фахівець використовує іноземну мову, щоб самостійно отримувати й розширювати свої знання і досвід» [1, с. 28].

З використанням комунікативно-орієнтованого підходу відбувається максимальне заглиблення студента в мовний процес, що досягається меншим зверненням студента до рідної мови. Такий підхід орієнтований на розвиток мовних знань, на креативність й творчість студента, на набуття навичок ведення дискусії та вміння висловлювати своє бачення, допомагає формувати власну точку зору, адаптуватися у мовному середовищі, розвиває критичне мислення. Комунікативно-орієнтований підхід навчання передбачає направленість на співрозмовника, оптимальність навчання з точки зору ефективності впливу на іншого. Цей підхід забезпечує цілеспрямований вплив на розвиток особистості студента, тому курс вивчення предмету має бути зорієнтований на задоволення мовленнєвих потреб студентів за профілем їх спеціальності та спеціалізації.

Так, W. Littlewood наголошує, що «комунікативний підхід розкриває великі перспективи у вивченні мови, бо він уможливорює розглядати мову не тільки у її формах і структурах (граматичні конструкції чи

лексичні зразки), а й також усвідомлювати комунікативну функцію, яку мова виконує перш за все». Іншими словами вивчаючи мовні форми і зразки, ми стаємо більш обізнаними у тому як люди поводять себе, коли відтворюють різні види комунікації один з одним. До того ж науковець припускає, що «за комунікативним підходом навчати оперувати тільки мовними формами і зразками недостатньо. Потрібно формувати у тих, хто навчається, міцні навички застосовувати мовні зразки у реальних життєвих ситуаціях, які виникають за певних видів комунікації». При цьому продовжує дослідник, «за комунікативного підходу навчання особливе місце відводиться здатності вчителя залучати студентів до процесу спілкування на занятті. Вчитель/викладач має виступати умілим мотиватором і помічником у комунікативній діяльності тих, хто навчається. Отже, функції вчителя/викладача як керівника навчального процесу не зменшуються, а набувають іншого смислу – психологічної підтримки у бажанні студентів до самостійного виразу власних думок та особистої позиції у іншомовному спілкуванні» [5].

Мета статті – розглянути можливості комунікативно орієнтованого підходу, переваги його застосування під час підготовки майбутніх учителів іноземних мов до міжкультурного спілкування у процесі професійної діяльності; визначити ефективність застосування моделі професійного розвитку (SIOP) для формування професійної компетентності майбутніх фахівців.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні однією з провідних тенденцій у викладанні іноземних мов науковці називають реалізацію комунікативного підходу. Комунікативний підхід передбачає навчання спілкування та формування здатності до міжкультурної взаємодії, тому саме формування комунікативної компетенції є метою вивчення іноземної мови у закладах вищої освіти.

Комунікативна мета, як правило, орієнтована на досягнення практичного результату в оволодінні іноземної мови. Ця мета повною мірою відображає специфіку навчального предмета, відрізняє його від всіх інших предметів і виявляє його спільні риси з рідною мовою і літературою. Наслідком цього є важливість врахування комунікативної спрямованості навчання іноземної мови і під час підготовки вчителів іноземної мови. Адже завдання вчителя іноземної мови – навчити використовувати іноземну мову як засіб спілкування, проте вирішити це завдання можна тільки в тому випадку, якщо вчитель сам добре знає правила спілкування, володіє вміннями мовної й немовної поведінки. Отже, під час навчання іноземної мови з точки зору комунікативного підходу практично кожна педагогічна функція вчителя, що реалізується в його професійних навичках та уміннях, повинна мати комунікативну спрямованість.

Як бачимо, комунікативний підхід спрямований на вивчення іноземної мови через спілкування, моделювання реальних мовленнєвих ситуацій з урахуванням професійних потреб цільових груп. Отож, можемо констатувати, що комунікативний підхід до навчання іноземних мов, у своїй основі, є орієнтованим на практичні потреби. Водночас він зорієнтований на максимальне занурення студента у мовленнєву діяльність з відсутністю в ньому рідної мови. Як зазначає О. Серняк, «навчальний процес, відповідно до комунікативно орієнтованого підходу повинен фокусуватись на такій навчально-пізнавальній діяльності, яка, в свою чергу, базується на проблемному навчанні, навчанні у дії. Акцент на діяльнісний аспект передбачає, що процес навчання організовується як навчальна діяльність суб'єкта, і що об'єктом навчання є мовленнєва навчальна діяльність» [2, с. 69]. Ця теза засвідчує діяльнісний характер мовленнєвих ситуацій, що мають бути застосовані у навчальному процесі. Саме комунікативно орієнтований підхід передбачає

спрямованість на співрозмовника, на задоволення комунікативних потреб студентів за профілем спеціальності.

Комунікативно-орієнтоване викладання має на меті не тільки дати студентам практичні знання граматики та лексики мови, що вивчається, але також розвинути у них розуміння того, як відповідна мова використовується для спілкування. Формальні аспекти мови – граMATика, лексика, фонетика – подані в комунікативних контекстах для того, щоб формувалося безпосереднє розуміння того, як ці форми вживаються у мовленні. Окрім того, вміння в аудіюванні, говорінні, читанні та письмі систематично розвиваються за допомогою широкого набору реалістичних видів навчальних завдань, які забезпечують максимум можливостей для використання мови, що вивчається.

Зауважимо, що багато тих, хто вступають до закладів вищої освіти, мають обмежений рівень володіння англійською мовою. Проте більшість навчальних програм базуються на переконанні, що студенти вже мають певні знання з англійської на початку навчання, принаймні з точки зору навичок усного мовлення. Проте без навичок усного та писемного мовлення тим, хто вивчає англійську, важко вивчити чи продемонструвати свої академічні знання. Модель SIOP (*Sheltered Instruction Observation Protocol*) – це перевірена технологія, яка допомагає тим, хто вивчає англійську мову, розвивати навички усного мовлення, одночасно розвиваючи навички грамотності з академічної англійської та знання з предметної області.

Технологія «Sheltered instruction», яка була розроблена вченими J. Echevarria, M.E. Vogt, D. Short, пропонує структуру, яка робить навчальний матеріал зрозумілим та підвищує знання англійської мови студентів. Модель SIOP інтегрує риси оперативного викладання для студентів (наприклад, спільне навчання, стратегії читання, диференційоване навчання та включення чотирьох видів мовленнєвої

діяльності). Крім того, ця модель має особливості, спеціально сплановані для підтримки навчальних досягнень студентів (наприклад, введення мовних цілей у курс, розвиток і застосування попередніх знань, а також використання прийомів викладання для розвитку інтелектуального потенціалу) [3].

На думку S.G. Herrera, K.G. Murry, «SIOP модель – це метод, який забезпечує комунікативні рішення, філософії, стратегії та техніки, які визнають багатогранні виклики, з якими стикаються ті, хто вивчає іноземну мову» [4, с. 208]. У моделі SIOP мовні та змістові цілі систематично вплетені в навчальну програму на певному рівні навчання, яку викладачі представляють студентам за допомогою викладання англійською мовою. Викладачі систематично розвивають знання мови студентів під час занять, приділяючи особливу увагу потребам тих, хто вивчає англійську як другу мову. Ця модель складається з восьми компонентів, необхідних для того, щоб зробити зміст зрозумілим для тих, хто вивчає англійську мову, а саме: підготовка; формування передумов; зрозуміла подача; стратегії; взаємодія; практика та застосування; проведення заняття; перевірка та оцінювання [3].

Розглянемо докладніше кожен компонент та його значення для навчання.

Підготовка. Викладачі визначають цілі змісту відповідно до державних або національних стандартів. Вони планують змістовну діяльність задля досягнення цілей. Крім того, вони вибирають цілі для кожного заняття взяті за стандартами планування або стандартами вивчення англійської як другої мови. Обрані стандарти оголошуються, а, отже, викладачі чітко визначають суть заняття з кінцевою метою під час засвоєння студентами змісту в процесі вдосконалення їхньої академічної англійської мови.

Формування передумов. Викладачі пов'язують підготовку студентів і минулий досвід з новим навчання. Вони допомагають студентам усвідомити шляхом навчання словникового запасу, що це є основою до розуміння матеріалу. Акцент робиться на навчанні студентів академічного словникового запасу, який важливий для розуміння змісту. Через модель SIOP викладачі використовують техніки, щоб забезпечити активне залучення, персоналізувати вивчення слова, занурити у вивчення значення слова та забезпечити повторне використання слів більш ніж в одному контексті. У результаті поглибленого навчання лексики студенти краще вміють розуміти зміст і просуваються у вивченні мови.

Зрозуміла подача. Під час заняття викладачі використовують лексику, яку студенти розуміють, даючи інструкції усно та письмово, демонструючи, що очікується від студентів. Крім того, студентам надається керована практика і вони беруть участь у різноманітних техніках, які забезпечують практичну діяльність. Інформація поширюється у доречному темпі і чітко виголошується. За словами J. Echevarria, M.E. Vogt, D. Short, «ефективні викладачі пояснюють академічні завдання у спосіб, що дає зрозуміти, що очікується від студентів і це сприяє їхнім успіхам» [3, с. 78].

Стратегії. Викладачі використовують чіткі стратегії навчання, наприклад, метод опитування, щоб підтримати критичне мислення, що передбачає прогнозування, узагальнення, вирішення проблем, організацію, оцінку і самоконтроль. Також навчальні стратегії пропонують студентам техніки, які забезпечують певну підтримку та допомагають перейти студентам на наступний рівень. Студентам дається час, щоб практикувати стратегії за підтримки своїх однолітків і викладачів, а також можливість самостійно реалізовувати стратегії. Як вважають J. Echevarria, M.E. Vogt, D. Short, «існують значні докази того,

що навчання студентів різноманітним стратегіям саморегулювання покращує їх навчання» [3].

Взаємодія. Заняття з використанням моделі SIOP надають можливості для взаємодії, щоб ті, хто вивчає англійську мову, змогли сформулювати такі важливі навички: розробка; обговорення значення та уточнення інформації; переконання та оцінка. Викладач забезпечує студентів можливостями постійної взаємодії через групову роботу під час занять. Через різноманітну парну, групову діяльність студентів заохочують до взаємодії з іншими і вони мають час для продовження академічні бесіди з однолітками. Зменшується обсяг говоріння викладача, а студентам надається відповідний час, щоб вони могли сформулювати їхні відповіді.

Практика та застосування. Практика та застосування нового матеріалу є важливим для всіх, хто вивчає мову. Дослідження моделі SIOP виявило, що заняття з практичними, візуальними та іншими видами завдань приносять користь, тому що у студентів формуються мовленнєві навички. Таким чином, ефективні заняття із застосуванням моделі SIOP включають різноманітні види діяльності, які заохочують студентів до практики та застосування змісту, який вони вивчають, а також практикують і застосовують їхні мовленнєві навички.

Цей компонент моделі SIOP підкреслює важливість використання практичних матеріалів. Так, J. Echevarria, M.E. Vogt, D. Short стверджують, що «робота з навчальними матеріалами є важливою для тих, хто вивчає англійську мову, оскільки це допомагає їм поєднувати абстрактні поняття з конкретними переживаннями» [3, с. 118]. Студентам надається можливість обговорювати і застосовувати те, що вони вивчають, інтегруючи читання, письмо, аудіювання та говоріння.

Проведення заняття. Викладач зосереджується на змісті та цілях заняття і активно залучає студентів до їх досягнення. Заняття

проводяться у відповідному темпі, щоб студенти могли вивчати матеріал і їм не було нудно. Студенти зайняті під час заняття від 90% до 100% часу завдяки їх плануванню; заняття зрозумілі для них, створюють можливості для студентів обговорити питання і включають практичну діяльність.

Перевірка та оцінювання. Викладачі надають відповідний зворотний зв'язок, щоб студенти могли розвиватися, переглядати ключові поняття, щоб забезпечити тривале навчання, і надати оцінку для відстеження прогресу студентів. Ефективне навчання тих, хто вивчає англійську мову, включає наступні кроки: провести заняття, оцінити, переглянути ключові поняття та словниковий запас, внести корективи, щоб покращити розуміння, і навчити знов за потреби. Цей процес є рекурсивним циклом, тому що кожен із кроків може повторюватися за потреби.

Без сумніву, імплементація моделі SIOP відкриває широкі можливості в навчанні, тобто викладач отримує право навчати іноземної мови тим способом, який найкращим чином підходить до конкретної ситуації навчання. На такому етапі розвитку методик навчання англійській мови найширше застосовуються комунікативно орієнтовані концепції, які забезпечують засвоєння іноземної мови як засобу спілкування та розвивають якості особистості того, хто навчається.

Висновки. Отже, зазначений підхід до викладання іноземних мов із застосуванням SIOP моделі, який враховує комунікативний аспект соціокультурної комунікації, сприяє ефективному оволодінню іноземної мови. При такому підході змінюються методики викладання, які повинні бути спрямовані на навчання ефективного спілкування, при якому мова вивчається як засіб впливу однієї людини на іншу у процесі комунікативної діяльності. Комунікативні аспекти мовленнєвої діяльності

повинні бути у центрі уваги викладача іноземної мови, тому що саме вони впливають на мовленнєву поведінку тих, хто спілкується. Основна мета вивчення мови – навчитися використовувати мову для успішної комунікації, для реалізації своїх комунікативних завдань. Навчити студентів обирати потрібні мовні засоби з урахуванням соціокультурного контексту є однією з важливих задач викладача іноземної мови.

Література:

1. Бородіна, Г.І. (2005). Комунікативно-орієнтоване навчання іноземної мови у немовному вузі. *Іноземні мови*, 2, 28-30.
2. Серняк, О. (2015). Комунікативно-орієнтоване навчання іноземних мов. Бар'єри та шляхи подолання перешкод. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*, 54, 67-70.
3. Echevarria, J., Vogt, ME. & Short, D. (2017). *Making Content Comprehensible for English Learners: The SIOP Model*. New York: Pearson.
4. Herrera, S. G., & Murry, K. G. (2005). *Mastering ESL and bilingual methods: differentiated instruction for culturally and linguistically diverse (CLD) students*. Boston, Pearson Allyn and Bacon.
5. Littlewood, W. (2011) Communicative language teaching: An expanding concept for a changing world. *Handbook of Research in Second Language Teaching and Learning*, II, 541-547.

References:

1. Borodina, H.I. (2005). Komunikatyvno-oriyentovane navchannya inozemnoyi movy v nemovnomu vuzi [Communicative-oriented learning of a foreign language in the non-linguistic university]. *Inozemni movy [Foreign languages]*, vol. 2, 28-30. [in Ukrainian].

2. Sernyak, O. (2015). *Komunikatyvno-oriyentovane navchannya inozemnykh mov. Barjery ta shlyakhy podolannya pereshkod* [Communicative-oriented learning of foreign languages. Barriers and ways to overcome obstacles]. *Naukovi zapysky Natsional'noho universytetu "Ostrozka akademija", seriya "Filolohichna"* [Scientific notes of the National University "Ostroh Academy". "Philological" series], vol. 54, 67-70. [in Ukrainian].
3. Echevarria, J., Vogt, ME. & Short, D. (2017). *Making Content Comprehensible for English Learners: The SIOP Model*. New York: Pearson. [in English]
4. Herrera, S. G., & Murry, K. G. (2005). *Mastering ESL and bilingual methods: differentiated instruction for culturally and linguistically diverse (CLD) students*. Boston, Pearson Allyn and Bacon. [in English]
5. Littlewood, W. (2011) Communicative language teaching: An expanding concept for a changing world. *Handbook of Research in Second Language Teaching and Learning*, vol. II, 541-547. [in English]

Citation: Olha Demianenko, Tetiana Moroz (2023). IMPLEMENTATION OF THE SIOP MODEL DURING COMMUNICATIVE-ORIENTED TRAINING OF FUTURE FOREIGN LANGUAGE TEACHERS. Frankfurt. TK Meganom LLC. Paradigm of knowledge. 1(55). doi: 10.26886/2520-7474.1(55)2023.2

Copyright Olha Demianenko, Tetiana Moroz ©. 2023. This is an openaccess article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (CC BY). The use, distribution or reproduction in other forums is permitted, provided the original author(s) or licensor are credited and that the original publication in this journal is cited, in accordance with accepted academic practice. No use, distribution or reproduction is permitted which does not comply with these terms.